

Cow Power

De regio als lesboek voor veehouderijleerlingen

Het is van groot belang het onderwijs te actualiseren en expertise in te schakelen, vindt veehouderijdocent Johan den Hartog: “In een krimpende markt moet je de leerlingen leren te anticiperen op veranderingen in de toekomst”

Door experts van DLV of LEI en melkveehouders in te schakelen, lukt het veehouderijdocent Johan den Hartog in Geldermalsen (Helicon Opleidingen) via een Rigo-project de inhoud van de mbo-opleiding te actualiseren en te verdiepen.

“Zonder dit project zou de mbo-opleiding veehouderij weinig voorstellen”, vindt Sven Wiggelo. Sven is vierdejaarsleerling op het mbo in Geldermalsen (Helicon Opleidingen). Samen met klasgenoten Arjan Brons en Bart van der Ven blik hij op dinsdagmiddag 15 mei – tussen de mondelinge examens door – terug op het project Cow Power. In het derde jaar werkten ze een dag per week aan dat project dat zich richt op management, innovatie, ondernemerschap en samenwerking in de regio. Alle drie zijn uitermate te spreken over de aanpak: “Het heeft het grootste steentje bijgedragen aan het ondernemerschap, vindt Sven. En Bart benadrukt dat er meer van zulke projecten zouden moeten zijn: “Ik begrijp analyserapporten soms beter dan mijn vader.”

Knap

Een dag in de week werkten ze vorig schooljaar - het derde jaar - aan het project onder leiding van Johan den Hartog, hun veehouderijdocent. Ze kregen de opdracht een melkveebedrijf door te rekenen en met adviezen te komen: Waar liggen kansen voor vernieuwing? Is het bedrijf over te nemen? Ze kiezen zelf het bedrijf dat ze door willen lichten, hun ‘managementbedrijf’. Een dag in de week lopen ze er stage. Ze verzamelen gegevens, maken gebruik van analyse- →

rapporten en voeren berekeningen uit. Soms krijgen ze les van Den Hartog, die dan toelichting geeft op analyserapporten, die berekeningen doorneemt of noodzakelijke kennis uit het eerste en tweede jaar oprfrist.

De basis voor het project is een analyse-rapport van een extern adviesbureau. Den Hartog besteedt enkele lessen aan dat rapport. Wat staat er? Hoe kun je de getallen interpreteren? Hoe kun je de

bedrijven vergelijken? Berekening van de inkomenstoelage, een voortvloeisel van EU-landbouwbeleid, is een van de eerste berekeningen, die de leerlingen moeten maken. Een deskundige van DLV gaat er in een gastles op in. Leerlingen kunnen zo toetsen of hun berekening klopt. "Heel nuttig," vindt Arjan, "want daar heb je zelf als ondernemer de komende jaren ook mee te maken." Het meest leren – zo zeggen de leerlingen – van experts die Den Hartog uitnodigt: deskundigen zoals van DLV, LEI of het advies-

bureau.

Zij verzorgen gastlessen of verzor-

gen een excursie. De experts haken in op die aspecten waar de leerlingen mee bezig zijn zoals de inkomenstoelagen, het bemestingsplan of de kritieke melkprijs, de prijs die een liter melk op moet brengen om het bedrijf rond te kunnen draaien. Sven vindt die experts heel belangrijk: "Van hen neem je eerder iets aan dan van je docent. Natuurlijk leer je van docenten veel, maar specialisten kunnen toch beter inhaken op de actualiteit. Ik vind het daarom knap dat hij die experts inhuurt."

Te veel rekenen

"Dat is precies de reden waarom experts zo belangrijk zijn," vindt Den Hartog, "het onderwijs moet zo actueel mogelijk zijn." Maar met het geringe aantal leerlingen dat voor deze opleiding kiest, vindt hij het steeds lastiger om dat te organiseren. Hij vindt het veront-rustend dat het aantal veehouderijleerlingen de afgelopen tien jaren gede-ci-meerd is. De arbeidsmarkt krimpt weliswaar ook, maar als je rekent kom je toch nog op een jaarlijkse vervangings-vraag van vierhonderd nieuwe melkvee-houders. "Het is een uitdaging voor ons

om de beperkte groep veehouderijleerlingen zo op te leiden dat ze in kunnen spelen op de toekomst, dat ze kunnen anticiperen op beleid, dat ze innovatief denken en ondernemersvaardigheid bezitten."

Hij denkt dat dit project daarbij helpt. Door de opdrachten die hij geeft, gaan de leerlingen zich verdiepen in de bedrijfsvoering. "Ze zitten vol met vragen." De experts die hij inschakelt, haken daar in hun gastlessen of tijdens bedrijfsbezoeken op in. Den Hartog vertelt dat hij al enkele jaren met leerlingen op deze manier werkt, maar dat het steeds lastiger is organisatie rond te krij-gen. "Vooral omdat het inschakelen van externe experts een kostbare aangele-genheid is, zeker voor een steeds kleiner wordende groep leerlingen."

Vandaar dat Helicon Opleidingen zocht naar een combinatie met de veehoude-rijleerlingen van andere mbo-vestigin-gen van Helicon Opleidingen. In 2005 werd het idee als Rigo-project 'Cowpo-wer' met als motto 'de regio als lesboek' goedgekeurd. "Het maakte het mogelijk het project beter uit te voeren", vindt Den Hartog. Er kwam financiële ruimte voor het inschakelen van de experts, mede omdat leerlingen van het mbo in Boxtel ook in het project gingen mee-draaien.

Aan het slot van de projectperiode, aan het einde van het derde jaar, geven de leerlingen een presentatie. Ze geven een schets van het bedrijf, presenteren ken-getallen, hun analyses en komen ten slot met een advies voor verbeteringen. Klas-genoten en enkele docenten zijn hun toehoorders. "Jammer," vinden de leerlingen, "dat de bedrijven er zelf niet bij zijn." Ze zijn wel uitgenodigd, maar komen meestal niet. "Het is op een mid-dag. Misschien dat je het 's avonds moet doen?"

Alle drie de leerlingen willen straks het bedrijf overnemen van hun ouders, maar willen – geïnspireerd door dit project – eerst meer weten van de bedrijfsecono-mische- en financiële aspecten of het landbouwbeleid. Ze gaan daarom verder studeren. Ze zeggen dat ze nu soms al meer weten dan hun vader. Sven: "Tegen mij en mijn broer zegt hij wel dat we te veel beginnen te rekenen." □

Verdieping van de theorie

Arjan Brons (20) wil het melkveebedrijf van zijn ouders overnemen. In september, na afronding van de opleiding in Geldermalsen, gaat hij twee jaar een deeltijd hbo-opleiding in Dronten volgen gericht op ondernemerschap, want daar wil hij, mede door dit project meer van weten. Voor het project heeft hij een analyse gemaakt van een gemengd melkveebedrijf met koeien en melkgeiten. Hij heeft dat bedrijf gekozen omdat het een groot bedrijf is, omdat de bedrijfseigenaren bereid zijn om veel gegevens te verstrekken, en omdat er veel te verbeteren valt. Omdat zijn klasgenoot Sven er eerder stage gelopen had en positieve ervaringen had, wist hij dat het een geschikt bedrijf was. Arjan is vooral te spreken over de verdieping van de theorie. "Omdat je het in een praktijksituatie toepast, snap je de berekeningen veel beter dan wanneer je het alleen in een schoolsituatie zou toepassen." Hij noemt als voorbeeld de excursie naar het praktijkbedrijf voor duurzame landbouw waar ze veel informatie kregen over de bedrijfsspecifieke excretie. "De uitleg van de experts maakte heel veel duidelijk. Ik weet nu wat het inhoudt."

Vaker zo'n project

Bart van der Ven (20) wil net als Sven en Arjan het ouderlijke melkveebedrijf overnemen. Hij gaat eerst nog een eenjarige managementopleiding volgen bij Van Hall Larenstein in Leeuwarden. Hij heeft een analyse gemaakt voor een groot melkveebedrijf, een bedrijf met ruim 200 melkkoeken. "Dat leek me zeer interessant: Hoe doe je dat, zo'n groot bedrijf? Hoe kun je dat sturen? Wat levert zo'n groot bedrijf aan meerwaarde?" Hij is zeer te spreken over de medewerking van het bedrijf. Als hij gegevens nodig had, dan kreeg hij die. Na alle berekeningen die Bart gemaakt heeft, maakt hij zich wat zorgen over de arbeid. "Door nog meer te groeien, kan het wel eens onwerkbaar worden. Misschien moet hij meer mechaniseren, of een arbeidskracht aannemen." Bart benadrukt een paar keer, dat je werken in zo'n project erin moet houden, dat je het op school vaker moet doen. Hij vertelt, dat hij met zijn vader in studieclubs ook wel meekijkt naar bedrijfseconomische analyserapporten van het bedrijf. "Ik denk dat ik het soms beter begrijp dan mijn vader."

Innovaties doorlichten

Sven Wiggeloo (19) wil met zijn twee jaar oudere broer het gemengd bedrijf van zijn ouders overnemen. Ze hebben melkvee en 20 ha fruit. Hij gaat eerst een opleiding bedrijfskunde aan de HAS in Den Bosch volgen. Die keuze komt deels door het project: "Ik heb ontdekt dat het doorlichten van innovaties heel interessant kan zijn." Dat zijn broer aan de HAS de opleiding Veehouderij en dier doet, is ook een overweging voor de keuze. Sven heeft stage gelopen bij een modern melkveebedrijf met daarnaast ook een camping. "Dat leek me interessant," vertelt hij, "een innovatief bedrijf dat ook nog wat anders doet." Hij vindt dat het bedrijf een voorloper is in vernieuwingen. Hij is zeer te spreken over het bedrijf. "Ik kreeg alle gegevens, bovendien vroeg de ondernemer mij alle berekeningen aan hem voor te leggen. Hij keek het na, zodat ik erg veel van hem leerde." Sven heeft parallel aan het project ook de gegevens van zijn ouderlijk bedrijf in de berekeningen meegenomen. "Dat leek me interessant, maar ik mocht het niet mee laten tellen in het project voor school." Voor het managementbedrijf heeft hij eigenlijk geen verbeterpunten: "het is een goed bedrijf," maar met zijn broer praat hij wel over mogelijkheden voor het bedrijf thuis. "Uiteraard hebben we ook wel gefantaseerd over een camping. Door het project zijn mijn broer – hij heeft hier ook op school gezeten – en ik soms beter op de hoogte van regelgeving en beleid dan mijn vader. Hij verzucht wel eens dat we te veel rekenen."